

Nr 653

Av fröken **Elmén m. fl.**, om utredning rörande en allmän förkortning av arbetstiden.

Den allmänna förkortning av arbetstiden från 48 till 45 timmars arbetsvecka, som successivt genomfördes under åren 1958—1960 efter ett i stort sett enigt beslut vid 1957 års riksdag, ansågs från början utgöra en etapp mot en än kortare arbetstid för de stora arbetstagargrupper, som inte redan uppnått en sådan. I utredningen om kortare arbetstid, som framlade sitt betänkande 1956, redovisades tänkbara konsekvenser av bl. a. ekonomisk art vid en förkortning av arbetstiden till 45 timmar per vecka. Så t. ex. befarades en minskning i produktionsökningen. Lyckligtvis har erfarenheterna av reformen icke besannat dessa prognoser, och skälen härtill är givetvis många. Vi kan här begränsa oss till att peka på betydelsen i detta sammanhang av industriens och handelns snabba rationaliseringstakt och arbetstagararnas ökade effektivitet för att trygga den gynnsamma utveckling vi haft i vårt land.

Även på det internationella planet kan konstateras ökade strävanden till arbetstidsbegränsning till under 45 timmar per vecka. Något som i detta sammanhang är värt att beakta är Internationella arbetsorganisationens år 1962 antagna rekommendation, vari 40-timmarsveckan anges som ett mål. Tendenser till en utveckling i den riktningen noteras inom den gemensamma europeiska marknaden.

Gällande arbetstidslagstiftning är dispositiv i det hänseendet att den ger arbetsmarknadens parter möjlighet att genom kollektivavtal träffa överenskommelse om såväl längre som kortare arbetstid eller längre veckodrygnsmaximitid än lagen medger. 1957 års reform gav alltså möjlighet till ett mera allmänt införande av fem dagars arbetsvecka, varvid arbetstiden per dag måste ökas till 9 timmar, när 45-timmarsveckan blivit genomförd. De senaste årens utveckling visar att arbetstagararnas önskemål om ökad sammanhängande fritid varje vecka lett till en allt snabbare övergång till arbetsfria lördagar, trots att detta betytt ökad arbetstid övriga vardagar. De senaste årens gynnsamma reallöneutveckling gör det naturligt för stora grupper arbetstagarare att anse det önskvärt om deras fortsatta levnadsstandardförbättring kan ske i form av ökad fritid.

Samtidigt måste konstateras att en fortsatt arbetstidsförkortning av allmän karaktär ökar pressen på de företag och de i dem anställda, som har att ge service av skilda slag till allmänheten alla dagar i veckan. Förmodligen blir det större krav på sådan service i en framtid vid veckoskiftena allteftersom allt fler får ökad sammanhängande fritid per vecka. Svårig-

heten att rekrytera arbetskraft till dessa arbetsområden kan tänkas bli än besvärligare. Vi tänker då på icke blott alla som är sysselsatta i trafikväsendet — tåg, post- och telekommunikationer, båtar, bilar och servicestationer — inom tidningspressen och dess distribution, polis och brandkår, utan även handeln och naturligtvis alla vårdområdena, sjukvård, barn- och ungdomsvård, fångvård, åldringsvården m. m. Möjligheterna att bereda dessa för samhället och medborgarna i gemen så viktiga arbetstagargrupper ökad sammanhängande fritid i samma mån som övriga arbetstagare vid en fortsatt arbetstidsförkortning framstår som ganska liten med nuvarande arbetarskyddslagstiftning. Denna bör därför bringas i överensstämmelse med pågående utveckling i fråga om arbetstidsförkortning. För att inte komma i otakt behöver lagarna om arbetstidsbegränsning och arbetarskydd komplettera varandra i detta hänseende.

Vi finner det därför angeläget att de problem, som här berörts och som är särskilt aktuella för stora grupper med pressande arbetsuppgifter, mer än hittills röner uppmärksamhet.

Huvudfrågan gäller emellertid vilka förutsättningar som föreligger för en steg för steg fortsatt allmän arbetstidsförkortning och vilka avvägningar som därvid kan bli nödvändiga med hänsyn till samhällsekonomiska aspekter och internationell utveckling till lämpligaste tidpunkt och takten i genomförandet i övrigt, liksom ovan antydda frågor. I anslutning härtill torde det bli nödvändigt med en översyn av arbetarskyddslagstiftningen, där den anknyter till arbetstidslagen, med särskilt beaktande av de problem som berör arbetstagarna inom service- och vårdyrkena. Bl. a. behöver det undersökas vilka förutsättningar som finns för att ev. med stöd av lagstiftning garantera ökade sammanhängande viloperioder, där sådana kunde ge möjlighet till vidareutbildning eller förnyelse i yrket. I t. ex. Amerika har s. k. »sabbatsår» genomförts med gynnsamt resultat.

På grund av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning angående förutsättningarna och formerna för en fortsatt successiv, allmän arbetstidsförkortning, varvid särskilt bör uppmärksammas frågan om arbetstiden för arbetstagare med påfrestande och/eller hälsofarligt arbete samt behovet av en tillfredsställande lösning av de problem beträffande uttagande av en sammanhängande fritid som uppstår för de allt fler anställda inom landet, kommunikationer och andra serviceorgan samt de många i vårdyrken sysselsatta.

Stockholm den 26 januari 1963

Brita Elmén

Ingrid Gärde Widemar

Henning Carlsson

i Huskvarna

C.-G. Enskog

Cecilia Nettelbrandt